

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЗДОБУТТЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Колісник І.А., Панькевич А.І., Гоголь А.М.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

В основі реформи академічної освіти лежить необхідність змін у методах навчання. Виникає єдина проблема: які методи роботи зі студентами використовувати для задоволення потреб сьогодення? У статті представлені приклади методів академічної освіти, які активізують студентів і забезпечують досягнення результатів відповідно до вимог вищої медичної школи.

Ключові слова: кредитно-модульна система, самостійна робота студентів.

XXI століття - час багатьох змін у стратегічних сферах життя людини. Однією з них, зведеною в ранг пріоритету, є освіта, яка має відповідати сучасним вимогам суспільного розвитку.

Кредитно-модульна система навчання вимагає від вищих навчальних закладів удосконалення якості системи освіти, доведення її до рівня світових стандартів, що дозволить готувати конкурентоспроможних фахівців. Тому актуальною стає підготовка спеціаліста, який під час навчання у ВНЗ опановує сучасні технології пошуку й обробки інформації, а в майбутньому зможе використовувати засвоєні знання в практичній діяльності лікаря. Крім того, швидкий темп розвитку технологій, упровадження нових методик лікування спонукають як студентів, так і лікарів до постійного пошуку нової інформації, вдосконалення своїх навичок, тобто до навчання і самоосвіти протягом усього життя.

У зв'язку з цим процес навчання у ВНЗ поступово переходить від пасивного отримання інформації студентами від викладачів до виконання пошукових робіт, навчально-пізнавальної діяльності під керівництвом викладача, що дозволяє сформувати в студентів навички самостійної творчої роботи.

Включення в процес навчання індивідуальної роботи студента зумовлене кількома причинами, найважливіші з них такі:

- заохочення студентів до здобуття (розширення) знань;
- полегшення запам'ятовування інформації;
- розвиток навичок для засвоєння знань, інформації, даних;
- формування практичних навичок (уміння використовувати знання);
- створення умов для вивчення сучасних економічних реалій (розуміння майбутніми випускниками робочого середовища);
- стимулювання безперервного розвитку і звички до навчання.

Доповнює цей перелік прозаїчна причина, зумовлена фінансовими обмеженнями ВНЗ: зменшення кількості навчальних годин, що виділяються на реалізацію навчальної програми.

Самостійна робота у ВНЗ передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так і позааудиторних занять, без участі викладача і під його безпосереднім керівництвом [1] і складається з пошуку й отримання інформації, поетапного засвоєння нового матеріалу і його закріплення шляхом застосування на практиці. Її ефективність залежить від організації, змісту, взаємозв'язку і характеру завдань у даному виді самостійної роботи та результатів її виконання [2].

Метою самостійної роботи студентів є формування вмінь планування, систематизації, регулювання власної діяльності без контролю викладача, умінь самостійно здобувати певні знання, аналізувати їх і переносити в практичну діяльність. Завданнями самостійної роботи можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення і систематизація знань, застосування їх для розв'язання практичних завдань і виконання творчих робіт [2].

В освітніх стандартах указується, що очікуваним ефектом індивідуального змісту освіти є навички і компетенції. Описи кваліфікаційних характеристик (у характеристиках профілю випускника) дають інформацію про те, які знання і навички здобуває випускник. Провідною метою освіти є підготовка випускників до роботи. І роботодавець вимагає, щоб працівник не тільки мав знання, а перш за все вмів застосовувати їх для виконання конкретних завдань, тобто у випускника мають бути сформовані навички.

Для того, аби бути готовими до роботи, щоб мати можливість досягти успіху в конкурентній боротьбі на ринку праці, випускники мусять володіти здатністю самостійно аналізувати ситуацію і робити висновки, розв'язувати проблеми самостійно, приймати власні рішення, спілкуватися і співпрацювати з іншими. Отже, основна проблема освітнього процесу виявляється не стільки питанням щодо передачі знань студентам, скільки питанням щодо навченості – здобутих знань і навичок. Література перераховує чимало методів викладання і навчання. Найзагальніший поділ вирізняє:

- навчання засвоєнням (методи надання знань, вербальні, асиміляція знань);
- відкриття шляхом навчання (проблемні методи, методи самостійного розуміння матеріалу);
- навчання через досвід (метод валоризації, демонстрація знань);
- навчання в процесі роботи (практичний метод).

Вибір методів навчання залежить насамперед від типу предмета, цілей і змісту освіти, знань і вмінь студентів, кількості студентів у групі, організаційних і технічних можливостей, а також від можливих способів перевірки й оцінки роботи студентів. Ключовим фактором є питання про те, який рівень здатності до навчання, запам'ятовування дає метод.

Не є несподіванкою, що методи, які вимагають активної участі студентів, найефективніші. І ця група методів, що активізує студента, має бути повною мірою використана в навчальному процесі (але не має обмежуватися ними!). Слід зазначити, що самостійна робота студентів може охоплювати всі методи викладання – від простих методів засвоєння знань (робота з літературою, обговорення) до методів проблемних (імітаційні ігри, розвивальні ігри і т.д.) і практичних (маніпуляції). Обсяг і форма використання цих методів багато в чому залежать від типу предмета і характеру занять (одні методи можуть бути використані, коли об'єкт викладається тільки у вигляді лекції, інші – коли передбачені лише практичні заняття, колоквиуми і семінари, повна ж палітра доступна для діяльності, здійснюваної у вигляді лекцій і практичних занять). До найчастіше використовуваних методів самостійної роботи студентів-медиків належать такі: вивчення літератури і періодичних видань, а також методи, засновані на спостереженні й експерименті (збір та аналіз емпіричних даних і тематичних досліджень зокрема).

Серед найпоширеніших видів самостійної роботи, що наразі застосовується у ВНЗ, є написання рефератів згідно із заданою тематикою. Однак, на наш погляд, це спонукає студентів лише до пошуку інформації та її переписування (або просто роздруковування з електронного носія). Незважаючи на роботу зорової і включення рухової (моторної) пам'яті, користь від такої роботи буде мізерною, а нічим не закріплене запам'ятовування може бути нетривалим.

Одним із видів індивідуальної роботи за рівнем прояву творчості є репродуктивна, яка здійснюється за певним зразком і передбачає розв'язування типових задач, заповнення таблиць, моделювання схем, виконання завдань, що потребують осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше засвоєних знань.

Нами створені клінічні задачі для розв'язання студентами III і IV курсів на етапах як підготовки до практичних занять, так і в ролі завдань для виконання самостійної роботи. У задачах описана клінічна картина захворювання, за можливості наявні фотографії пацієнта (хоча, на жаль, фотографії не можуть у багатьох випадках об'єктивно відобразити клінічну картину захворювання). Завдання студента полягає в тому, щоб запропонувати план обстеження, встановити діагноз, провести диференційовану діагностику, скласти план лікування й обґрунтувати його. Кожен студент отримує індивідуальне завдання і працює над ним самостійно. Під час перевірки на практичному занятті до обговорення залучаються всі студенти, які мають змогу обговорити запропонований колегою діагноз, план обстеження і лікування, обрані медикаментозні засоби і їх обґрунтування щодо використання.

Напередодні заняття студентам також пропонується перелік навчальної літератури, в якій розглянуто клінічні випадки за визначеною тематикою. У зацікавленого студента є можливість вибрати найактуальніші для нього ситуації, а під час аудиторного заняття відбувається обговорення клінічних ситуацій з іншими студентами, а також надається коментар викладача.

Такий спосіб підходу до розв'язання завдань самостійної роботи, на наш погляд, досить ефективний, адже спонукає студентів не лише до пошуку потрібної інформації, а й до її аналізу, усвідомлення й осмислення, а залучення всієї групи до дискусії сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, що вивчається. Отже, інтерактивні методи навчання постійно вдосконалюються з метою досягнення їхньої найвищої ефективності.

Таким чином, пізнавальна діяльність студентів під час виконання самостійної роботи не тільки сприяє якісному засвоєнню навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти і самовдосконалення майбутніх лікарів.

Список використаної літератури

1. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі та ВУЗі / М. І. Жалдак : [зб. наук. праць «Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі» / наук. ред. М. І. Шкіль.]. – К. : МО України. КДПІ ім. М.П. Драгоманова, 1991. – С. 3 -16.
2. Андерсен Бент Б. Мультимедиа в образовании: специальный учебный курс. Информационные технологии в образовании / Бент Б. Андерсен : 2-е изд., испр. и доп. – М. : Дрофа, 2007. – 224 с.